

Рыгор Барадулін

РУПІЦЦА ПЕРАКЛАД...

Пераклад — гэта заўсёды стан жывое душы. Пераклад — як бы грамаадвод, які прымае маланку думкі, каб яе, захмараную, заземліць, уцялесніць у слове.

Чалавек тым і розніцца ад усяго жывёльнага, ад усяго жывога, што думку сваю можа перакласці, выказаць яе словам.

Менавіта чалавека, якога стварыў па вобразу й падабенству свайму, Бог ашчодрыў найвялікшым скарбам, непадуладным ні часу, ні тлену. Скарб гэты — слова.

Слова — рэха вечнасці, рэха несмяротнасці, слова — думка, што помніць мінуласць і гукае наступнасць, лучыць прошласць і прышласць.

На тое й дадзены Панам Богам розныя мовы, каб кожны народ перакладаў сусветную ўсядумку па-свойму, каб раднейшай, сваейшай думка рабілася.

А наколькі вечная й няўлоўная праца пераклад, сведчыць ужо само азначэнне яго, назоў ягоны.

Перакладаць груз з адных плячэй на іншыя, перакладаць печ, перакладаць адказнасць. І ўсё ж далёкавата ад разумення — перакладаць думку. Не гэтак дакладна й рускае переводить. Пераводзіць праз дарогу, пераводзіць дабро, марнаваць. На мой густ, дык польскае

przetłumaczyć нежк бліжэй да сутнасці. Галоўнае ў перакладзе — разуменне, цямлівасць, адпаведнасць слова думцы, адпаведнасць паняцця канкрэтыцы і практычна недасягальная ўзаемаадпаведнасць настрою, інтанацыі, жарсці й гневу, холаду логікі й ашалеласці вобразаў.

Даслоўны, вольны, парадкоўны, літаратурны — тэарэтыкі перакладу ўсё дадаюць азначэнняў. А насамрэч, як ты яго ні мянуў, любы пераклад прыблізны. Усе пераклады — прыбліжаныя саноўнай асобы, якая велічаецца няўлоўным словам Думка.

Пераклад з мовы на мову — справа творчая й вылучна індывідуальная, так бы мовіць, асобасная. Асоба перакладчыка значыць шмат, калі не ўсё. Перакладчык — слуга й пан, патуранец і надзвычайны й паўнамоцны пасол сваёй мовы, спрычыннік глыбіннасці каранёў народа.

З аднаго боку, няма нічога неперакладаемага, а з другога, — дакладна перакласці нічога нельга.

У перакладніцкай справе рызыка вырашае ўсё. Праўда, рызыконт мусіць быць ад прыроды таленавітым і грунтоўна адукаваным.

Найлепшы пераклад маем тады, калі відущчая душа прамаўляе роднай моваю. Пераклад суседзіць душы, родніць людзей, спрыяе лагодзе духу.

Пераклад — зорная асалода й падзольная праца.

Рупіцца пераклад, каб у свеце быў лад.

«Перакладчык» —

Слова гэтае пасля вайны адразу

Нароўні са словам «паліцэйскі»

Прымалася за абразу

Люцейшую.

І выкладчыцу нямецкай мовы,

Якая, казалі,

Працавала крыху ў камендатуры,

Хмура

Дакаралі «нямецкай аўчаркай».

Значнай пазней,

Калі я каля ўсхліплівай газоўкі прыгрэўся,

Са школьнай праграмы даведаўся

Пра паштовых цяглавікоў прагрэсу.

З літгурткоўскіх дыскусій цяперака

Помню амаль канкрэтна

Пра суперніка,

Пра канкурэнта.

А мама мяне шпачком называла,

Малога, чарнявага ды насатага,

А ў нас на чырвонай насыпцы,

Што не згарэла разам з хатаю,

Як маланкаю, машынкаю фірмы «Singer»

Белымі ніткамі было прастрыгавана:
«Спакойнай ночы».
Калі засынаў на падушцы бацькавай,
Жадалі мне неаднойчы
Бачыць шпаковы вочы.
У сон апусцяць мацінай мовы словы
У ціхай тады Вушачы
Няўзнак.
І першы прыемны мне перакладчык
Быў бліскучапёры картавец шпак.
Перакладаў ён са спеву на спеў,
На шчэбет з пошчаку,
Ад сябе прысвістваў, як хацеў,
Аж суставы ламіла балотнаму хвошчыку!
Перасвіст, перапеў,
Перайманне
У студэнцтве загучалі мне тэрмінамі.
Потым у Мінску,
А не ў перакладным рамане,
Сам яшчэ чорнабароды,
Пазнаёміўся я з тады яшчэ безбародым
Карласам Шэрманам.
Карлас мяне пазнаёміў
З Федэрыкам Гарсія Лоркам,
І я па-вушацку заходзіўся крыкам,
Прызнаваўся ў каханні
І ўзгоркам, і зоркам.
Але да ўсяго да гэтага
У рэчцы Вушачцы жаўцелі гарлачыкі.
Ледзьве акрэсленыя ўсмешкай ветаха.
Мне запомніліся перакладчыкі —
Дзядзькі,
Якія напаленай перакладкаю
Смалілі хібістаму вепруку бакі,
Перакладвалі яго з боку на бок,
Перакладалі агню,
Каб гарачэй даланю перакладкі напёк.
А перад гэтым перакладка сахі перакладала
Загону заспанаму словы вясны,
Перакладваючы, перагортваючы
Скібы падзолістыя баразны.
І пераклад ацэньвалі гракі,
Ці на глыбіню вякоў,
Ці багата на чарвякоў,
Ці карава, ці гладка.
Усхваляваную мову ракі

Берегам перакладала кладка.
Гуканне вясны,
Даўніны кліканне
Перакладала на сны
Вялікадне:

Валачобнічкі валачыліся,
Валачыліся, замачыліся,
Масці кладачку,
Заві ў хатачку...

Ад мовы да мовы масцілася кладка,
Мяняліся прымаўкі, звычкі, апратка,
Але гаварыла душа з душою.
На лобе задумы глыбокая складка
Пралегла першаю баразною,
Як тая, што гналі мае землякі
З усходу сонца аж да заходу,
Якую ацэньвалі гракі,
Вітаючы веснавую лагоду.
Прасіў я: — Прыміце,
Шпакі і дзядзькі,
Мяне ў перакладчыкі,
У талачоўшчыкі, у бурлакі.
І сам таго не заўважыў,
Калі
Мяне ў талаку сваю прынялі.
І я,
Насаты шпачок з Вушачы,
Да вясёлкі ўваччу
Талачу,
Перакладаю,
Тлумачу,
Бурлачу...

